

*Учитись важко, а учить ще важче,
Але не мусиш зупинятись ти,
Як дітям віддаси усе найкраще,
То й сам сягнеш нової висоти.*
П. Сингаївський

*Усі діти народжуються геніями,
однак упродовж перших шести років
їхнього життя ми допомагаємо їм
позбутися цієї геніальності.*
улле

Вступ

«Від творчого вчителя – до творчого учня» - така цільова установка науково-методичної роботи нашого навчального закладу.

Учитель плекає особистість. Але особистість може бути сформована лише особистістю. Модернізація національної освіти відповідно до потреб сучасності, інтегрування в світовий освітній простір збіглися з перехідним періодом, що характеризується низкою протиріч. Сучасна освіта має відповісти на запитання: кого ми вчимо? Навіщо? До чого прагнемо?

Серед найбільш цікавих і загадкових явищ природи дитяча обдарованість традиційно займає одне з провідних місць. Проблеми її діагностики та розвитку хвилюють педагогів протягом багатьох століть. Інтерес до неї в даний час дуже високий, що легко може бути пояснено громадськими потребами. Традиційно цілям суспільного прогресу приділялося досить значне місце. Наприклад, у нашій країні протистояння капіталістичної і соціалістичної систем вимагало значного напруження сил і максимального використання інтелектуальних ресурсів, особливо в сфері фізики і математики. У зв'язку з цим функціонувала досить ефективна система виявлення і навчання високо обдарованих дітей. Сучасна особистісно-орієнтована тенденція пов'язана з виходом на перший план цінності особистісного розвитку і самореалізації. Так, високі індивідуальні досягнення зазвичай сприяють самореалізації особистості і рухають суспільство вперед.

Останнім часом термін «обдарованість» отримав знову громадське визнання, так само як і соціальна значимість проблеми навчання обдарованих дітей, що є важливим кроком до її вирішення.

Робота з обдарованими дітьми виступає одним з варіантів конкретної реалізації права особи на індивідуальність. А так як школа виявляється не дуже добре пристосованою для тих, хто сильно відрізняється від середнього рівня у бік великих здібностей, тому що складно перебудувати систему навчання, змінити ставлення вчителів до «нестандартним» дітям, школа відчуває особливі потреби в підручниках і програмах, у яких враховувалися б індивідуальні запити та інтереси обдарованих дітей, то це право роботи з

обдарованими дітьми взяла на себе система додаткової освіти. В умовах установи додаткової освіти цього домогтися реально, тому що, саме додаткова освіта розширює сферу творчості обдарованої дитини. Отже, саме високо обдаровані люди здатні внести свій найбільший внесок у розвиток суспільства.

Розбудова державності в Україні зумовила нові тенденції в розвитку освіти. З'явилася нагальна потреба суспільства у творчих, діяльних, обдарованих, інтелектуально, творчо і духовно розвинених громадянах. Кожна дитина по-своєму неповторна. Вона приходить у цей світ, щоб творити своє життя, знайти себе: хтось здібний до музики, образотворчого мистецтва, художньої праці, хтось до математики, хтось пише вірші, оповідання. Скільки дітей - стільки й здібностей, які залежать від психолого-фізіологічних особливостей людини, соціального оточення, сім'ї та школи.

I. Форми і методи роботи з обдарованими дітьми

Робота з обдарованими дітьми вимагає належної змістової наповненості занять, зорієнтованості на новизну інформації та різноманітні види пошукової аполітичної, розвиваючої, творчої діяльності. Вона під силу висококваліфікованим, небайдужим до свого предмета вчителям. Формами роботи можуть бути групові та індивідуальні заняття на уроках і в позаурочний час, факультативи. Зміст навчальної інформації має доповнюватись науковими відомостями, які можуть одержати в процесі виконання додаткових завдань у той же час, що й інші учні, але за рахунок вищого темпу обробки навчальної інформації. Серед методів навчання обдарованих учнів мають превалювати самостійна робота, пошуковий і дослідницький підходи до засвоєних знань, умінь і навичок. Контроль за їх навчанням повинен стимулювати поглиблене вивчення, систематизацію, класифікацію навчального матеріалу, перенесення знань у нові ситуації, розвиток творчих елементів у їх навчанні. Домашні завдання повинні мати творчий, диференційований характер. Вищеперелічені аспекти, які мають бути органічно вплетеними в уроці, доповнюються системою позакласної та позашкільної роботи: виконання учнем позанавчальних завдань; заняття у наукових товариствах; відвідування гуртка або участь у тематичних масових заходах (вечорах любителів літератури, історії, фізики, хімії та ін.); огляди-конкурси художньої, технічної та інших видів творчості, зустрічі з ученими тощо. Індивідуальні форми позакласної роботи передбачають виконання різноманітних завдань, участь в очних і заочних олімпіадах, конкурсах на кращу науково-дослідну роботу. Вчителі повинні послідовно стежити за розвитком інтересів і нахилів учнів, допомагати їм в обранні профілю позашкільних занять.

Помітна роль у розвитку інтелектуально обдарованих дітей належить Малій академії наук України, її територіальним відділенням.

1.Рекомендації педагогам у роботі з обдарованими дітьми

1. Учитель не повинен повсякчас розхвалювати кращого учня. Не слід виділяти обдаровану дитину за індивідуальні успіхи, краще заохотити спільні заняття з іншими дітьми.
2. Учителеві не варто приділяти багато уваги навчанню з елементами змагання. Обдарована дитина буде частіше від інших переможцем, що може викликати неприязнь до неї.
3. Учитель не повинен робити з обдарованої дитини "вундеркінда". Недоречне випинання винятковості породжує найчастіше роздратованість, ревності друзів, однокласників. Інша крайність – зловмисне прилюдне приниження унікальних можливостей і навіть сарказм з боку вчителя – звичайно, недопустимі.
4. Учителеві треба пам'ятати, що в більшості випадків обдаровані діти погано сприймають суворо регламентовані заняття, що повторюються.

Якості, якими має володіти вчитель для роботи з обдарованими дітьми.

1. Бути доброзичливим і чуйним.
2. Розбиратися в особливостях психології обдарованих дітей, відчувати їхні потреби та інтереси.
3. Мати високий рівень інтелектуального розвитку.
4. Мати широке коло інтересів.
5. Бути готовим до виконання різноманітних обов'язків, пов'язаних з навчанням обдарованих дітей.
6. Мати педагогічну і спеціальну освіту.
7. Мати живий та активний характер.
8. Володіти почуттям гумору.
9. Виявляти гнучкість, бути готовим до перегляду свої поглядів і до постійного самовдосконалення.
10. Мати творчий, можливо, нетрадиційний особистий світогляд.
11. Бути цілеспрямованим і наполегливим.
12. Володіти емоційною стабільністю.
13. Уміти переконувати.
14. Мати схильність до самоаналізу.

Як розвивати творчі здібності обдарованих дітей

1. Підхоплюй думки учнів і оцінюй їх зразу, підкреслюючи їх оригінальність, важливість тощо.
2. Підкреслюй інтерес дітей до нового.
3. Заохочуй оперування предметами, матеріалами, ідеями. Дитина практично вирішує дослідницькі завдання.
4. Вчи дітей систематичній самооцінці кожної думки. Ніколи не відкидай її.
5. Виробляй у дітей терпиме ставлення до нових понять, думок.
6. Не вимагай запам'ятовування схем, таблиць, формул, одностороннього

рішення, де є багатоваріативні способи.

7. Культивувай творчу атмосферу - учні повинні знати, що творчі пропозиції, думки клас зустрічає з визнанням, приймає їх, використовує.
8. Вчи дітей цінувати власні та чужі думки. Важливо фіксувати їх в блокноті.
9. Іноді ровесники ставляться до здібних дітей агресивно, це необхідно попередити. Найкращим засобом є пояснення здібному, що це характерно, і розвивати у нього терпимість і впевненість.
10. Пропонуй цікаві факти, випадки, технічні та наукові ідеї.
11. Розсіюй страх у талановитих дітей.
12. Стимулюй і підтримуй ініціативу учнів, самостійність. Підкидай проекти, які можуть захоплювати.
13. Створюй проблемні ситуації, що вимагають альтернативи, прогнозування, уяви.
14. Створюй в школі періоди творчої активності, адже багатого геніальних рішень з'являється в такий момент.
15. Допмагай оволодівати технічними засобами для записів.
16. Розвивай критичне сприйняття дійсності.
17. Вчи доводити починання до логічного завершення.
18. Впливай особистим прикладом.
19. Під час занять чітко контролюй досягнуті результати та давай завдання підвищеної складності, створюй ситуації самоаналізу, самооцінки, самопізнання.
20. Залучай до роботи з розробки та впровадження власних творчих задумів та ініціатив, створюй ситуації вільного вибору і відповідальності за обране рішення.
21. Використовуй творчу діяльність вихованців при проведенні різних видів масових заходів, відкритих та семінарських занять, свят.
22. Під час опрацювання програмового матеріалу залучай до творчої пошукової роботи з використанням випереджувальних завдань, створюй розвиваючі ситуації.
23. Активно залучай до участі в районних, обласних, Всеукраїнських конкурсах, змаганнях, виставках.
24. Відзначавай досягнення вихованців, підтримуй та стимулюй активність, ініціативу, пошук.
25. Пам'ятай, що учень "...це не посудина, яку потрібно наповнити, а факел, який треба запалити" (К.Д.Ушинський).

2. Критерії за якими можна визначити обдарованість дитини

Обдарованими можна вважати дітей, якщо вони:

- часто "перескакують" через послідовні етапи свого розвитку;
- у них чудова пам'ять, яка базується на ранньому мовленні;
- рано починають класифікувати і категорувати інформацію, що надходить до них;
- Із задоволенням віддаються колекціонуванню. При цьому їхня мета – не

приведення колекції в ідеальний і досить постійний порядок, а реорганізація, систематизація її на нових підстановах;

- мають великий словниковий запас, із задоволенням читають словники та енциклопедії, придумують нові слова і поняття;
- можуть займатися кількома справами відразу, наприклад, стежити за двома чи більше подіями, що відбуваються навколо них;
- дуже допитливі, активно досліджують навколишній світ і не терплять будь-яких обмежень свої досліджень;
- у ранньому віці здатні простежувати причинно-наслідкові зв'язки, робити правильні висновки;
- можуть тривалий час концентрувати свою увагу на одній справі, вони буквально "занурюються" в своє заняття, якщо воно їм цікаве;
- мають сильно розвинуте почуття гумору;
- постійно намагаються вирішувати проблеми, які їм поки що не під силу;
- визначаються різноманітністю інтересів, що породжує схильність починати кілька справ одночасно;
- часто роздратовують ровесників звичкою поправляти інших і вважають себе такими, що завжди мають рацію;
- їм бракує емоціонального балансу, вони часто нетерпеливі та поривчасті;

У своїй діяльності я використовую творчі методи, які сприяють ефективній роботі з обдарованими дітьми:

- повага до бажання учнів працювати самостійно;
- вміння утримуватись в процесі творчої діяльності;
- надання дитині свободи вибору галузі застосування свої здібностей, методів досягнення мети;
- індивідуальне застосування навчальної програми залежно від особливостей учня;
- заохочення роботи над проектами, запропонованими самими учням;
- виключення будь-якого тиску на дітей, створення розкріпаченої схвалення результатів діяльності дітей в одній галузі метою спонукати бажання випробувати себе в інших галузях діяльності;
- підкреслювання позитивного значення індивідуальних відмінностей;
- надання авторитетної допомоги дітям, які висловлюють відмінну від інших точку зору і у зв'язку з цим відчувають тиск з боку ровесників;
- добування максимальної користі з хобі, конкретних захоплень та індивідуальних нахилів;
- терпиме ставлення до можливого безладдя;
- заохочення максимальної захопленості у спільній діяльності;
- переконання учнів, що вчитель є їхнім однодумцем, а не ворогом.

При складанні індивідуальних програм потрібно врахувати проблеми

обдарованих дітей:

- неприязнь у школі часто з'являється тому, що навчальна програма нудна і нецікава для обдарованої дитини;
- ігрові інтереси – обдарованим дітям подобаються складні ігри і нецікаві ті, якими захоплюються їхні ровесники. Як наслідок – дитина опиняється в золяції;
- заглиблення у філософські проблеми – для обдарованих дітей є характерним замислюватися над такими явищами, як смерть, потойбічне життя, релігійні вірування набагато частіше, ніж для інших дітей;
- невідповідність між фізичним, інтелектуальним та соціальним розвитком – обдаровані діти частіше віддають перевагу спілкуванню із дітьми старшого віку. Через це їм важко бути лідерами, бо вони поступаються фізичним розвитком;
- прагнення до досконалості – для обдарованих дітей характерна внутрішня потреба досконалості – вони не заспокоюються, доки не досягнуть бажаного;
- почуття незадоволеності – вони критично ставляться до своїх досягнень, мають низьку самооцінку;

3. Перелік орієнтовних заходів щодо планування роботи з обдарованими дітьми:

1. Створити інформаційні банки даних "Обдарованість".
2. Взяти участь в обласному конкурсі авторських програм та методичних розробок, спрямованих на виявлення та розвиток обдарованих дітей.
3. Розробити систему адресної підтримки обдарованих дітей, які є переможцями всеукраїнських олімпіад, конкурсів, турнірів.
4. Систематизація матеріалів періодичних видань з проблеми дитячої обдарованості.
5. Проведення проблемних та навчальних семінарів з метою систематичного підвищення майстерності вчителів, які працюють з обдарованими дітьми.
6. Удосконалення структури учнівських наукових товариств.
7. Організація відкритого захисту власних проектів із організації роботи з обдарованими дітьми
8. Проведення учнівських науково-практичних конференцій, конкурсів.
9. Організація і проведення предметних олімпіад.
10. Розробка авторських програм спецкурсів у системі факультативних занять із врахуванням індивідуальних здібностей обдарованих дітей.
11. Формування груп для сумісного навчання обдарованих дітей на базі однієї паралелі.
12. Підготовка до друку методичних вказівок, розроблених вчителями, які працюють з обдарованими дітьми в системі факультативних занять.
13. Організація і проведення творчих звітів за результатами роботи факультативів, предметних гуртків, студій.
14. Введення нових розвивальних курсів.

15. Здійснення моніторингу стану здоров'я обдарованих дітей.
16. Організація постійно діючого семінару для класних керівників "Обдаровані діти в умовах масової школи" із залученням лікаря, психолога, спеціалістів управління освіти.
17. Забезпечення участі обдарованих дітей у міських, районних, республіканських конкурсах різного напрямку.
18. Удосконалення діяльності шкільного театру.
19. Розробка системи діагностики рівня професійної компетенції вчителів, які працюють з обдарованими дітьми
20. Розробка системи стимулювання вчителів, які працюють з обдарованими дітьми.
21. Забезпечення психолого-педагогічної допомоги батькам обдарованих дітей.
22. Організація роботи з виявлення професійних нахилів обдарованих дітей – учнів 9-их класів.
23. Обговорення проблем організації роботи з обдарованими дітьми і визначення подальших перспектив на педраді (засіданні науково-методичної ради, засіданнях методичних об'єднань).
24. Розробка пам'яток, алгоритмів для обдарованих дітей, методик самостійної дослідницької діяльності.
25. Створення в навчальних кабінетах картотеки матеріалів підвищеного рівня складності.
26. Оформлення стенду *"Організація роботи з обдарованими дітьми"*:
 - психолого-педагогічні основи змісту роботи з обдарованими дітьми;
 - що таке обдарованість;
 - інформаційний бюлетень про новинки психолого-педагогічної літератури з даної проблеми;
 - перспективи роботи з обдарованими дітьми.
27. Організація творчих звітів учителів, які працюють з обдарованими дітьми за напрямками:
 - гуманітарним;
 - фізико-математичним;
 - природничо-науковим;
 - художньо-естетичним.
28. Організація семінару для молодих спеціалістів, які працюють з обдарованими дітьми.
29. Ознайомлення педагогічних колективів з міською і районною програмами "Обдарована дитина".

4. Поради Девіда Льюїса щодо розвитку обдарованої дитини

1. Відповідайте на запитання дитини якомога терпляче і чесно. серйозні запитання дитини сприймайте серйозно.
2. Створіть у квартирі місце-вітрину, де дитина може виставляти свої роботи.

Не сваріть дитину за безлад у кімнаті під час її творчої роботи.

3. Відведіть дитині кімнату чи куточок винятково для творчих занять.

4. Показуйте дитині, що ви любите її такою, якою вона є, а не за її досягнення.

5. Надавайте дитині можливість у виявленні турботи.

6. Допмагайте дитині будувати її плани та приймати рішення.

7. Показуйте дитині цікаві місця.

8. Допмагайте дитині нормально спілкуватися з дітьми, запрошуйте дітей до своєї оселі.

9. Ніколи не кажіть дитині, що вона гірша за інших дітей.

10. Ніколи не карайте дитину приниженням.

11. Купуйте дитині книжки за її інтересами.

12. Привчайте дитину самостійно мислити.

13. Регулярно читайте дитині чи разом з нею.

14. Пробуджуйте уяву та фантазію дитини.

15. уважно ставтеся до потреб дитини.

16. Щодня знаходьте час, щоб побути з дитиною наодинці.

17. Дозволяйте дитині брати участь у плануванні сімейного бюджету.

18. Ніколи не сваріть дитину за невміння та помилки.

19. Хваліть дитину за навчальну ініціативу.

20. Учіть дитину вільно спілкуватися з дорослими.

21. У заняттях дитини знаходьте гідне похвали.

22. Спонукайте дитину вчитися вирішувати проблеми самостійно.

23. Допмагайте дитині бути особистістю.

24. Розвивайте в дитині позитивне сприйняття її здібностей.

25. Ніколи не відмахуйтеся від невдач дитини.

26. Заохочуйте в дитині максимальну незалежність від дорослих.

27. Довіряйте дитині, майте віру в її здоровий глузд._

Н.С. Лейтес виділяє три категорії обдарованих дітей: учні з ранньою розумовою реалізацією; учні з прискореним розумовим розвитком; учні з окремими ознаками нестандартних здібностей.

Розвиток творчих здібностей слід розпочинати з ранніх років, використовуючи наявний нахил дитини до праці, саме цей нахил, на думку Н. Лейтеса, є дитячої обдарованості.

Для оцінки соціального розвитку дитини, творчих здібностей, інтелекту практичні психологи повинні використовувати різні психодіагностичні методи, що доповнюються відомостями батьків, даними спостережень за дитиною.

Існує багато методик, які допомагають пізнати творчу, обдаровану дитину з креативністю її мислення.

Зокрема:

* Методика Векслера допоможе визначити рівень інтелектуальних здібностей.

- * Методика Кетелла допоможе оцінити інтелектуальні можливості дитини.
- * Методика Айзенка допоможе визначити рівень інтелекту.
- * Методика "Неіснуюча тварина" допоможе визначити, наскільки в дитини розвинена творча уява, оригінальність мислення, емоційний стан.
- * Методика "Прогресивні матриці Равена" допоможе визначити рівень аналітико-синтетичних умінь.
- * Анкета з визначення здібностей учнів за методикою американських вчених Хаана і Кафа допоможе визначити на основі співставлення з інтересами одноліток особливості спрямованості даної особистості.

5. Поради батькам щодо виховання обдарованої дитини в сім'ї

Розвиток творчих здібностей особистості - це одвічний гуманістичний принцип. Ще стародавні греки вважали, що самотійна, а отже, і творча особистість здатна самовіддано служити своєму народу і державі. Кожна

Розвиток творчих здібностей особистості - це одвічний гуманістичний принцип. Ще стародавні греки вважали, що самотійна, а отже, і творча особистість здатна самовіддано служити своєму народу і державі. Кожна держава зацікавлена у вихованні такого могутнього інтелектуального потенціалу, як обдаровані, талановиті діти.

З цією метою в Україні за участю Президії АН України, МОН України й ряду інших міністерств та відомств, створена комплексна програма пошуку, навчання і виховання обдарованих дітей і молоді "Творча обдарованість".

Мета програми - створення оптимальної соціально та економічно обґрунтованої мережі установ, закладів для обдарованих дітей, підготовка навчальних планів, підручників, науково-методичної продукції, підготовка кадрів до роботи з обдарованими дітьми.

Обдарованість - це високий рівень здібностей людини, що дозволяє їй досягти особливих успіхів у певній галузі діяльності. Розрізняють загальну і спеціальну обдарованість. Загальна розумова обдарованість виявляється в оволодінні всіма видами діяльності, для успішного здійснення яких необхідні певні розумові якості. Спеціальна обдарованість пов'язана з певними видами діяльності, в яких вона найбільше розвивається.

Розрізняють обдарованість:

- соціальну - лідерську;
- художню - музичну, образотворчу, сценічну;
- психомоторну - спортивні здібності;
- інтелектуальну - здатність аналізувати, мислити, зіставляти факти (серед інтелектуальних дітей є такі, які навчаються відмінно з 1-2 предметів і не встигають з інших);
- академічну - надзвичайна здатність до навчання взагалі, стають відмінними спеціалістами;
- творчу - нестандартне бачення світу й нешаблонне мислення (але такі діти часто не досягають поставленої мети і є невдахами. З дитинства вони всіх дратують. Важливо таку дитину побачити і допомогти їй).

Усі обдаровані діти мають потребу в знаннях, яскраво виражений інтерес до певної галузі знань. Немає потреби примушувати їх вчитися, вони самі шукають собі роботу, частіше складну інтелектуальну, із задоволенням нею займаються, присвячуючи їй увесь свій вільний час. Обдаровані діти вільно і швидко оволодівають відповідними вміннями і навичками. Вони показують високий рівень досягнень.

Обдарована дитина шукає спілкування з дорослими, бо ті розуміють її краще, ніж однолітки, які часто насміхаються, дають прізвиська. Обдаровані діти часто перебільшено емоційні, вони запальні, легко збуджуються через дрібниці, але це не вередування, а виявлення багатства їх натури.

Творчі діти рідко бувають спокійними, вони страждають від своєї винятковості, але багатьох рятує тонке відчуття гумору, вони цінують його. У них особлива мова, особливе сприйняття. Тому такі якості обдарованих дітей вимагають особливого підходу до них, і не випадково за рішенням Всесвітньої організації охорони здоров'я входять до "групи ризику". Вони потребують особливого виховання, спеціальних, індивідуальних навчальних програм, спеціально підготовлених вчителів, шкіл.

Фахівці давно відмітили, що обдаровані діти часто виростають в інтелегентних сім'ях, і справа тут зовсім не в особливих генах геніальності, а справа в сімейній атмосфері, в системі сімейних цінностей.

Взагалі батьки заохочують і бажали б розвивати в своїй дитині пізнавальні потреби та різні здібності, але роблять вони це по-різному. Деякі батьки прагнуть до того, щоб дитина запам'ятала більше фактів, назв, подій, відчувала гордість за свої знання.

Психологічні дослідження показують, що пізнавальна мотивація виявляється у формі дослідницької, пошукової активності, чутливості до

нового, новизни ситуацій, знаходження нового у звичайному.

Для виявлення обдарованості використовують різні методи: від найпростішого батьківського спостереження до спеціально розроблених стандартизованих та тестових завдань.

Батьки використовують виховні стратегії: стратегія прямого виховного впливу, де вони постійно пропонують дітям якісь розвиваючі ігри, вправи. Інколи ця стратегія дає результати, але дуже часто в дитини виникає внутрішня протидія. Друга категорія батьків вважає, що вивчати та розвивати їхню дитину повинні фахівці. Але не потрібно повністю перекладати всі турботи на плечі інших, а самим знаходитись осторонь.

Третя стратегія - коли батьки дають вибір своїй дитині й намагаються підібрати гарну школу, не контролюючи розвиток здібностей.

Найголовніше в таких сім'ях - атмосфера пізнавальних інтересів самих батьків (самі читають, ходять на виставки, не нав'язуючи свого інтересу).

Така стратегія саморозвитку виявилась найефективнішою.

Властивістю таланту є свідомий, поглиблений, всебічний розвиток обдарованості. У кожній дитині закладені певні здібності, тільки в одних вони виявляються дуже яскраво й виразно, а інших залишаються дрімати всередині. Здібності можуть виявлятися і в ранньому дитинстві, і в зрілому віці. Від народження всі діти здібні, однак такі рівні здібностей, як обдарування, талант і геніальність притаманні далеко не кожному. Батьки повинні добре знати, що обдаровані діти швидше за інших виконують завдання, прагнуть до самостійності, до розв'язання завдань проблемного характеру або таких, які вимагають кмітливості, різних способів розв'язання, творчості.

Розвиток здібностей нерозривно пов'язаний із формуванням інтересу. Обдарованість і талант не люблять тиску. Більшість дітей конфліктують з учителями, батьками в разі нетактовного ставлення, відсутності уваги або належного розумового навантаження. Ці діти відрізняються гарною пам'яттю, багатим словниковим запасом, вони надзвичайно гостро переживають невдачі, часто перебувають у стресовому стані, впертість і прагнення довести розпочату справу до кінця, що нерідко сприймається дорослими як вередливість, а допитливість може оцінюватися як порушення норми. Батькам потрібен індивідуальний підхід до вирішення проблемних питань з дитиною. Вони повинні здійснювати контроль над читанням дитини, захопленнями, але спрямувати свою діяльність на організацію допомоги дитині, збільшити ступінь самостійності, здатність до ефективного

вирішення різного роду проблем, створити умови для забезпечення позитивного емоційного стану обдарованої дитини, позитивно-стійкого ставлення до життя, творчої діяльності. Стосунки батьків повинні будуватися на довірі. Допомога не може мати форму наказу, батьки повинні формувати в дітей стійкість у тихотравмуючих ситуаціях, навчати навичкам саморегуляції, набуття вміння щодо адаптації у соціально значущому середовищі без зниження потреби в реалізації обдарованості.

Батьки повинні особливу увагу приділяти розвиткові пізнавальних інтересів дитини, адже завдяки їм формуються основні інтелектуальні вміння, необхідні для засвоєння знань, закладається основа для дальшого успішного оволодіння знаннями. Василь Сухомлинський зазначав, що до кожної дитини треба підхід. Тому батьки повинні розвивати у своїх дітей активну пізнавальну діяльність, зацікавлювати дитину різними видами завдань (пошукових, логічних, ігрових).

Дитина не тільки повинна засвоїти певну суму знань, а й навчитися спостерігати, порівнювати, виявляти взаємозв'язок між поняттями й міркувати. А добитися це можливо лише засобами, що активізують пізнавальну діяльність.

Робота над розвитком пізнавальних інтересів дитини, активізує її діяльність, підвищує продуктивність праці. Звичайно, батьки не повинні залишати дитину наодинці зі своїми проблемами. Батьківська допомога має бути обережною, зваженою, вона має наштовхувати дитину на власні розв'язки, а не насаджувати свої. Головне завдання батьків - прагнути, щоб навчальна праця їх дитини приносила їй радість, а не муки й гіркоту невдач. Дитина, яка захоплена справою, яка їй до вподоби, виявляє наполегливість, силу волі, критичне ставлення до загальновідомого. В творчості дитина може реалізувати всі наявні в неї знання, уміння та здібності. Батькам потрібно знати, що обдарована дитина прагне довірливого спілкування. Вона хоче бачити у батьках мудру дорослу людину, яка збагатить її уявлення про світ і про саму себе, допоможе подолати труднощі. Дітям дуже хочеться, щоб батьки сприймали їх як рівноправних в особистісному плані партнерів. Їм не хочеться, щоб їх повчали, вони прагнуть рівноправного спілкування, щоб їх сприймали як особистості й реагували на них як на особистість. Звичайно, перед батьками стоїть проблема формування й плекання не просто особистості, а особистості обдарованої, особистості свідомого українського громадянина.

Педагоги мають навчити батьків розвиткові творчих здібностей і

обдарованості у їхніх дітях. Тут важливе значення мають відкриті запитання, творчі дискусії, глибоке знання батьками психологічної сутності творчого процесу, віра в інтелектуальні сили дитини. Для дитини батьки повинні створити умови, щоб обдарована дитина мала змогу самостійно здійснювати свою індивідуальну діяльність. Завдання батьків полягає в максимальному сприянні, стимулюванні активності та розвитку в дитини винахідливості, ініціативи, творчого підходу до навчання. Бажано, щоб у дитини був улюблений затишний куточок, де вона може повністю усамітнитися і спокійно подумати. У кімнаті дитина повинна відчувати атмосферу творчості, розкутості на уміння знаходити розв'язок нестандартних ситуацій, як націленість на відкриття нового.

Розвиваючи творчі здібності дитини, батьки виконують суспільний запит щодо формування особистості, здатної самостійно мислити, приймати сміливі й нестандартні рішення, творчо ставитись до праці. Саме такі творчі особистості мають високий рівень національної самосвідомості, що виявляє причетність їх до споконвічних духовних цінностей українського народу. А допоможуть їм такими стати їх перші порадики - батьки.

6.Роль батьків у вихованні обдарованої дитини в сім'ї

овага до бажання дітей самостійно працювати	Організація різноманітних ігор, вікторин, розгадування і складання кросвордів, чайнвордів, ребусів
Надання дитині свободи вибору	Надання авторитетної допомоги
Створення умов для конкретного втілення творчої ідеї	Терпимість до безладдя
Заохочення обдарованої дитини	Здібність до самоаналізу
Розвиток цікавості, допитливості, кмітливості, інтелекту й формування пізнавальних інтересів	Знання психологічних особливостей обдарованої дитини. Розуміння їхніх потреб та інтересів
Мати творчий особистий світогляд	Володіння почуттям гумору
Взаємозв'язок сім'ї і навчального закладу	Застосування форм і методів народної педагогіки
Виховання культури мовлення	Створення затишних і безпечних умов для розвитку

II. Програма“ОБДАРОВАНА ДИТИНА”

на 2011-2013 роки Тинненської ЗОШ І-ІІІ ст.

1. Загальні положення

Програма “Обдарована дитина ” на 2011-2013 роки розроблена з метою створення у закладі пошуку, розвитку й педагогічної підтримки талановитих дітей та підлітків, стимулювання творчого самовдосконалення учнів, самореалізації у сучасному суспільстві.

2. Мета та основні завдання програми

Метою програми є визначення комплексу психолого-педагогічних, організаційних, науково-практичних заходів щодо розроблення і впровадження ефективних засобів та технологій пошуку, навчання, виховання й самовдосконалення обдарованих дітей, створення умов для творчого розвитку особистості, системи профільного навчання у закладі.

Основні завдання :

- розробка нових форм і методів роботи з обдарованими дітьми, складання програм навчання та розвитку обдарованих дітей;
- створення системи цілеспрямованого виявлення інтелектуально й творчо обдарованих дітей на основі комплексної діагностики;
- створення умов у закладі для роботи з обдарованими дітьми;
- організація позакласної та позашкільної роботи з обдарованими дітьми;

Реалізація Програми передбачає здійснення наступних заходів:

№ з/п	Зміст роботи	Термін Відповідальний
I.	<u>Організація науково-методичного та кадрового забезпечення</u>	
1.1.	Ознайомити педагогічний колектив з науково-теоретичними засадами та методичними рекомендаціями, існуючими програмами виявлення розвитку і підтримки обдарованих дітей.	Адміністрація
1.2.	Залучити творчих вчителів, психолога школи до складання авторських програм, спрямованих на виявлення та розвиток обдарованих дітей.	Адміністрація
1.3.	- Проводити підвищення кваліфікації усіх категорій педагогічних працівників закладу на методичних об'єднаннях, орієнтованих на	Адміністрація

	роботу з обдарованими дітьми.	
1.4.	- Проводити науково - практичні конференції, семінари, присвячені проблемам розвитку творчого потенціалу педагогів та учнів закладу.	ЗДНВР
II.	<u>Впровадження у практику нових освітніх технологій</u>	
2.1.	Організовувати у закладі виставки-ярмарки нових технологічних і методичних засобів, презентації авторських програм творчих вчителів, психолога, спрямованих на виявлення і розвиток обдарованих дітей.	ЗДНВР
III.	<u>Система пошуку обдарованих дітей</u>	
3.1.	Забезпечити проведення у закладі олімпіад, конкурсів, турнірів, фестивалів, конкурсів-оглядів творчих і наукових учнівських робіт, виставок, спрямованих на виявлення і самореалізацію обдарованих дітей.	ЗДНВР
3.2.	Розробити комплексну методику багатомірної оцінки рівня обдарованості й інтелекту дітей.	ЗДНВР
IV.	<u>Навчання, виховання та розвиток обдарованих дітей</u>	
4.1.	Оптимізувати варіативну складову навчального плану для поглибленого та профільного навчання з метою організації та проведення роботи з обдарованими дітьми.	Адміністрація
4.2.	Організувати індивідуальну роботу з обдарованими дітьми. Розширити мережу гуртків, секцій та факультативів для роботи з обдарованими дітьми у позаурочний час.	ЗДНВР

4.3.	Залучити учнів закладу до роботи в МАН.	ЗДНВР
4.4.	Висвітлювати та популяризувати в засобах інформації (шкільних та позашкільних) інформацію про участь школи у районних, обласних, Всеукраїнських учнівських олімпіадах з базових дисциплін, конкурсах-захистах науково-дослідницьких робіт, турнірах, інших творчих конкурсах; пропагувати педагогічний досвід їх наставників.	ЗДНВР
4.5.80	Провести шкільні рейтинги: - «Кращий учень школи»; - «Краща двадцятка школи»; - «Спортсмен року».	ЗДНВР
4.6.	Друк кращих робіт учнів та розповіді про переможців конкурсів, змагань у шкільному історико-літературному альманасі «Перевесло».	ЗДНВР

Планування роботи з обдарованими дітьми

1. Створити інформаційні банки даних "Обдарованість".
2. Взяти участь у районному конкурсі-ярмарку методичних розробок, спрямованих на виявлення та розвиток обдарованих дітей.
3. Систематизація матеріалів періодичних видань з проблеми дитячої обдарованості.
4. Проведення учнівських науково-практичних конференції, конкурсів.
5. Організація і проведення предметних олімпіад.
6. Розробка авторських програм спецкурсів у системі факультативних занять із врахуванням індивідуальних здібностей обдарованих дітей.
7. Організація і проведення творчих звітів за результатами роботи факультативів, предметних гуртків, творчих груп.
8. Забезпечення участі обдарованих дітей у міських, районних, республіканських конкурсах різного напрямку.
9. Удосконалення діяльності історико-етнографічного Клубу «Пошук».
10. Розробка системи стимулювання вчителів, які працюють з обдарованими дітьми.
11. Організація роботи з виявлення професійних нахилів обдарованих дітей - учнів 9-их класів.
12. Обговорення проблем організації роботи з обдарованими дітьми і визначення подальших перспектив на педраді (засіданні науково-методичної ради, засіданнях методичних об'єднань).

13. Організація семінару для молодих спеціалістів, які працюють з обдарованими дітьми.

14. Ознайомлення педагогічних колективів з районною програмою "Творча обдарованість".

III. Тематичний глосарій

Індивідуальність - неповторність своєрідних рис людини, що відрізняють її від інших людей.

Задатки - природжені анатомо-фізіологічні особливості організму, головним чином нервової системи й органів чуття, передумова розвитку здібностей людини при певних умовах і діяльності людини в певному напрямі.

Здібності - стійкі індивідуальні психічні властивості людини, які зумовлюють успішність її діяльності в певному напрямі й базуються на основі задатків.

Рівні здібностей: обдарованість, талант, геніальність.

Талановитість - вищий ступінь спеціальної обдарованості дитини.

Геніальність - найвищий ступінь обдарованості, прояву творчих сил людини.

Творчість - продуктивна діяльність людини, яка породжує якісно нові матеріальні й духовні цінності суспільного значення.

Здібності - уміння працювати в нестандартних ситуаціях, розв'язувати проблемні ситуації, оригінальність, критичність мислення, уміння робити правильний вибір у різних ситуаціях.

Обдарований - який має великі природні здібності; здібний, талановитий.

Здібність – природний нахил до чого-небудь; обдарування; талант.

(Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2002 р.)

Колегії відділу освіти

Збаразької районної
державної адміністрації

Довідка
про роботу з обдарованою та талановитою учнівською молоддю

Кожна обдарована дитина - індивідуальність, яка потребує посиленої уваги та особливого підходу до себе.

Головною метою роботи з обдарованою дитиною є створення сприятливих умов для становлення її як особистості, а також розвиток індивідуальних якостей засобами шкільної та позашкільної освіти, сприяння набуттю додаткових знань, умінь, навичок та залучення учнів до систематичної науково - дослідної, експериментальної, винахідницької діяльності з навчальних предметів.

Для досягнення поставленої мети система роботи з обдарованою молоддю має бути органічною сукупністю змісту, методів, форм, прийомів та засобів, які ставлять дитину в умову суб'єкта творчої діяльності й забезпечують формування її особистості як дослідника.

Найважливішим в організації роботи з обдарованими дітьми є створення загального «поля креативності», яке сприяє розвитку творчих здібностей учнів, учителів. Виходячи з цього, в районі визначено головні завдання в роботі з обдарованими дітьми:

- створення системи цілеспрямованого відбору обдарованих дітей;
- забезпечення їм фундаментальної освітньої підготовки ;
- створення умов обдарованим дітям для реалізації їх особистих творчих здібностей у процесі науково-дослідницької , пошукової, художньо-естетичної, спортивно-оздоровчої та комунікаційної діяльності.

Для реалізації всіх цих завдань при районному методичному кабінеті створено координаційно-методичну раду з питань роботи з обдарованими дітьми та учнівською молоддю, визначено опорну школу з даної проблеми (Збаразька ЗОШ I-III ст.№ 1).

Питання роботи з обдарованою учнівською молоддю постійно виносяться на наради керівників освітніх навчальних закладів, предметних методичних об'єднань, методичних об'єднань класних керівників, вихователів, семінари-практикуми практичних психологів.

Системний супровід роботи з обдарованими учнями здійснює психологічна служба району. У 24-х навчальних закладах введено посаду практичного психолога, в 18-ти школах- посади соціального педагога, які допомагають адміністраціям, педагогічним колективам навчальних закладів в організації і проведенні роботи з обдарованими та здібними дітьми.

Проведено засідання творчої групи практичних психологів на базі Збаразької загальноосвітньої школи I-III ступенів № 1 на тему:» Соціально- психологічні аспекти

роботи з обдарованими дітьми. Розвиток обдарованості в умовах профілізації старшої школи» та на базі Збаразької загальноосвітньої школи I-III ступенів № 2 на тему: «Формування інтелектуальних здібностей у роботі з обдарованими дітьми. Розвиток обдарованості в процесі науково- дослідної роботи».

На семінарах- практикумах практичних психологів проведених на базі Доброводівського технічного ліцею ім.О Смакули та Великокунінецької ЗОШ I-II ст. виносились проблеми роботи з обдарованими дітьми, зокрема, « Психологічна підтримка педагогічного колективу в роботі з обдарованими учнями» та « Психолого- педагогічні семінари з педагогами, як складова педагогічного супроводу обдарованих дітей». Практичні психологи шкіл району володіють психодіагностичним інструментарієм, який передбачає анкетування, діагностування, спостереження за ходом дослідження, що допомагає у виявленні здібних, обдарованих учнів та їх профорієнтаційного спрямування.

В районі створено інформаційний банк даних «Обдаровані діти», який щорічно поновлюється. На кожну дитину ведеться Картка обдарованої дитини, в якій вказано відомості про учня, його досягнення в різних заходах (олімпіадах, змаганнях, конкурсах тощо) районного, обласного та Всеукраїнського рівнів.

При районному методичному кабінеті, шкільних бібліотеках створено каталоги методичної літератури з питань роботи з обдарованою учнівською молоддю.

В кожній школі призначено відповідальних за цей напрямок роботи та розподілено обов'язки відповідальних з реалізації програми « Обдаровані діти ». Затверджено плани роботи та підготовлено пакет документів щодо роботи з обдарованими дітьми.

Скоординовано роботу з питань проведення районних масових заходів з учнями та їх участі в районних та обласних змаганнях, естафетах, конкурсах, фестивалях на 2011-2012 н.рік. Даний план доведено до кожного навчального закладу району.

З метою розвитку творчого потенціалу учнівської молоді в навчальних закладах організовано роботу 159 гуртків, в яких займається 2980 учнів. Успішно діє учнівське самоврядування а у Збаразькому районному комунальному БДЮТ працює клуб « Лідер», який об'єднує лідерів учнівського самоврядування шкіл міста. Учасники клубу, залучаючи дітей до участі в інтелектуальних іграх, різноманітних проектах сприяють реалізації їх творчих потенціалів.

В районі працює Доброводівський технічний ліцей ім.О.Смакули, де навчаються в основному учні із сільської місцевості за фізико-математичним профілем.

З метою залучення учнівської молоді до систематичної науково-дослідницької, експериментальної діяльності, створення умов для виявлення, розвитку та підтримки юних талантів, сприяння підготовці учнівської молоді до самовизначення в майбутній професії у 2007 році в районі створено Збаразьку філію Тернопільського обласного комунального територіального відділення Малої академії наук України за такими напрямками:

- Фізико- математичний, природничий(біологія), історичний, філологічний (українська мова і література) на базі Доброводівського технічного ліцею ім.О.Смакули.
- природничий(біологія, географія) на базі Збаразької ЗОШ I-III ст.№2. Всього в МАН навчається 124 учні.

У січні 2011року на базі Доброводівського технічного ліцею ім.О.Смакули та Збаразької ЗОШ I-III ст.№ 2 проведено другий районний конкурс – захист науково-дослідницьких робіт учнів-членів Збаразької філії Тернопільського відділення МАН України. На конкурс було подано 18 робіт із 11 секцій. У II етапі(обласному) конкурсу-захисту науково- дослідницьких робіт брали участь 17 учнів. За результатами оцінки науково- дослідницьких робіт переможцями стали 9 учнів у трьох відділеннях (у 2010 році- 6 переможців) Добрі результати показали:

- у відділенні « Історія та географія » Гудим Оксана (Збаразька ЗОШ I-III ст.№2) I

місце, Фандалюк Юлія(Збаразька ЗОШ I-III ст.№2) Телев'як Юрій(Доброводівський технічний ліцей ім.О.Смакули) III місце.

- у відділенні « Філологія та мистецтвознавство» Сус Марія (Доброводівський технічний ліцей і.О.Смакули) II місце;
- у відділенні « Біологія та хімія « Канюк Михайло(Доброводівська ЗОШ I-III ст.) I місце; Ружио Ольга (Доброводівський технічний ліцей ім.О.Смакули) III місце, троє учнів Збаразької ЗОШ I-III ст. № 2 Денис Роксолана, Ясіновська Уляна та Стецько Оксана - III місце.

Для дітей, які виявляють підвищений інтерес до вивчення окремих предметів розширено мережу навчальних закладів з поглибленим і профільним вивченням окремих предметів. Зокрема, запроваджено профільне вивчення у 8(восьми) загальноосвітніх навчальних закладах для 384 учнів. А саме, введено технологічний профіль у Бодаківській, Залісецькій, Великовікнинській, Вишнівецькій, Збаразьких №1, 2 загальноосвітніх школах I-III ступенів; фізико- математичний профіль- у Доброводівському технічному ліцеї і. О. Смакули; інформаційно- технологічний у Збаразькій загальноосвітній школі I-III ст.№2; філологічний у Збаразькій загальноосвітній школі I-III ст.№1; економічний у Черниховецькій ЗОШ I-III ст.; спортивний у Збаразькій ЗОШ I-III ст. №1.

Поглиблене вивчення окремих предметів введено у 7(семи) загальноосвітніх навчальних закладах для 591 учнів. Так, у Бутинській ЗОШ I-III ст.(українська мова); Гніздичненській ЗОШ I-III ст.(біологія,хімія); Збаразькій ЗОШ I-III ст.№1(англійська мова, українська мова і література), Збаразькій ЗОШ I-III ст. № 2(англійська мова, українська мова і література), Збаразькій ЗОШ I-III ст.№3(креслення), Дзвинячанській ЗОШ I-II ст.(світова література, креслення), Зарубинській ЗОШ I-II ст.(інформатика), Черниховецькій ЗОШ I-III ст.(економіка), Доброводівській ЗОШ I-III ст. Захист Вітчизни).

Велике значення в розвитку творчих здібностей дітей та учнівської молоді, їх інтелектуальному зростанню відіграє участь в олімпіадах з базових навчальних дисциплін. За останні три навчальні роки найвищий показник кількості переможців II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад, глибокі знання продемонстрували учні Збаразької ЗОШ I-III ст.№1 ,Збаразької ЗОШ I-III ст.№2,Збаразької ЗОШ I-III ст.№3, Вишнівецької, Залужанської, Доброводівської, Зарудянської ЗОШ I-III ст., Доброводівського технічного ліцею ім.О.Смакули, виборовши найбільше призових місць. Серед загальноосвітніх шкіл I-II ст.найкращих результатів домоглися учні Іванчанської, Кретівської, Раковецької, Синявської, Вищелуб'янської загальноосвітніх шкіл I-II ступенів.

Результативність участі учнів в II етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад за три останні роки.

Школа/ роки	2008-2009н.рік	2009-2010н.рік	2010-2011н.рік
1.Збаразька ЗОШ I-III ст.№1	34	30	26
2.Збаразька ЗОШ I-III ст.2	24	19	25
3.Вишнівецька ЗОШ I-III ст.	16	9	14
4.Залужанська ЗОШ I-III ст.	8	5	15
5.Збаразька ЗОШ I-III ст.№3	7	16	11
6.Доброводівський техн.ліцей ім.О.Смакули	5	13	11

7.Доброводівська ЗОШ І-ІІІ ст.	6	8	9
8.Зарудянська ЗОШ І-ІІІ ст.	5	6	9
9.Іванчанська ЗОШ І-ІІ ст.	-	5	7
10.Кретівська ЗОШ І-ІІ ст.	1	2	4
11.Синявська ЗОШ І-ІІ ст.	1	1	4
12.Раковецька ЗОШ І-ІІ ст.	3	2	2
13.Вищелуб'янська ЗОШ І-ІІ ст..	-	2	3

Серед загальноосвітніх шкіл району за останні три навчальні роки найкращі показники кількості переможців ІІІ етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад показали учні Збаразької ЗОШ І-ІІІ ст.№1(6 призерів), Збаразької ЗОШ І-ІІІ ст.№2, Вишнівецької ЗОШ І-ІІІ ст. та Доброводівського техн.ліцею (по 4 призери), Іванчанської та Раковецької ЗОШ І-ІІ ст.(по 3 призери).

Результати участі учнів району в ІІІ етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад за три останні роки:

Роки/ Дипломи	Диплом І ст.	Диплом ІІ ст.	Диплом ІІІ ст.	К-ть учасн./ заг.к-ть місць
2008-2009 н.рік	Раковецька ЗОШ І-ІІІ ст./історія/	Доброводівський ліцей/матем-ка/	Збаразька№2/історія/ Вишнівецька/біологія/ Бутинська/біологія/ Збаразька№1/фізика/ Доброводи ліцей/географія/	52/ 7
2009-2010 н.рік	Збаразька№1/хімія/ Збаразька№2/хімія/	Залужанська/труд. навчання/ Доброводи ліцей /мат-ка/	Вишнівець/англ./ Збаразька№1/фізика/ Вишнівець/фізика/ Доброводи ліцей /біологія/ Доброводи ліцей /інформатика/ Вишнівець/німецька/ Раковець/історія/ В.Луб'янки/географ./ Іванчани/географія/	52/13
2010-2011 н.рік	-	Збаразька№1/фізи ка/ Збаразька№2/хімі я/ Н.Луб'янки/трудо	Бутин/біологія/ Іванчани/українська/ Раковець/історія/ Іванчани/географія/ Збаразька№1/астроном./	54/10

		ве/	Збаразька №1/хімія/ Збаразька №2/трудове/	
Разом	3	6	20	30

За три останні навчальні роки переможцями III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових навчальних дисциплін були 30 учнів загальноосвітніх навчальних закладів району.

Останнім часом дедалі популярнішими стають Всеукраїнські учнівські турніри з навчальних предметів, які формують компетентну особистість, здатну гідно презентувати свої знання та вміння. Так у 2011 році шестеро учнів Доброводівського технічного ліцею ім.О.Смакули були учасниками фіналу 25-го Міжнародного чемпіонату розв'язування логічних математичних задач.

Учень 10 класу Збаразької ЗОШ I-III ст. №2 Коваль Назар в складі команди Тернопільської області брав участь у 19 Всеукраїнському турнірі «Юних хіміків».

Щорічно зростає кількість учасників заочних інтерактивних конкурсів. Так, у 2011 році кількість учасників міжнародного математичного конкурсу «Кенгуру» склала 641 учень, природничого інтерактивного конкурсу «Колосок» - 465 учнів, міжнародного фізичного конкурсу «Левеня» - 300 учнів, міжнародного конкурсу комп'ютерної грамотності «Бобер» - 110 учнів та міжнародного українознавчого конкурсу «Патріот» - 65 учнів.

Традиційно в районі щорічно проводяться різноманітні фестивалі-конкурси, конкурси творчих звітів, виставки дитячих робіт з образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, технічної творчості, спортивні змагання, спартакіади.

Протягом двох останніх років учні району були переможцями обласного етапу фестивалю-конкурсу читців «Тарасовими шляхами», а саме, у 2009-2010 н.році учень Доброводівської ЗОШ I-III ст. Павлентий Михайло нагороджений «Гран-прі»; у 2010-2011 н.році учень Максимівської ЗОШ I-II ст. Мишограй Роман нагороджений Дипломом III ступеня.

Так, уже сім років поспіль учні Доброводівського технічного ліцею ім.О.Смакули стають переможцями районного, обласного і Всеукраїнського етапів конкурсу, присвяченого Шевченківським дням під гаслом «Об'єднаймося ж, брати мої».

За підсумками III (обласного) етапу I Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді ім.Т. Шевченка у 2011 році Заровенна Христина, учениця Залужанської ЗОШ I-III ст., Лисак Анастасія, учениця Збаразької ЗОШ I-III ст. №2 нагороджені Дипломами III ступеня.

Переможцями обласних етапів та учасниками Всеукраїнських конкурсів «Юний дослідник» та «Юний раціоналізатор і винахідник» у 2011 році стали Вітомська Юлія, учениця Збаразької ЗОШ I-III ст. №1 і Венгреневич Степан, учень Доброводівського технічного ліцею ім.О.Смакули.

Три роки поспіль, починаючи з 2009 року, учні району були переможцями обласного етапу та учасниками Всеукраїнського тижня науково-екологічних освітніх проєктів «Україна-Європа-Світ» у 2009 році учні Бодаківської ЗОШ І-ІІІ ст. у 2010 році – учні Великокунинецької ЗОШ І-ІІ ст. та у 2011 році - учні Доброводівського технічного ліцею ім.О.Смакули.

Проведено районний фестиваль - конкурс духовної пісні « Святе причастя «.У фестивалі - конкурсі взяли участь 560 учасників із 28 загальноосвітніх навчальних закладів та ЗРКБДЮТ.

Нещодавно пройшов районний етап фестивалю - конкурсу патріотичної пісні, прози, поезії та творів образотворчого мистецтва. Учасниками фестивалю - конкурсу були учні із 31 загальноосвітнього навчального закладу.

З 2011 року започатковано проведення шкільних та районних конкурсів кращих пошукових, науково- дослідницьких робіт за 16 напрямками в рамках учнівської та студентської експедиції « Моя Батьківщина-Україна». Слід відмітити належний рівень організації та проведення експедиції у таких загальноосвітніх навчальних закладах, як Стрийська ЗОШ І-ІІІ ст.(представлено 6 робіт), Залужанська та Черниховецька ЗОШ І-ІІІ ст. (по 3 роботи). За результатами відповідного обласного конкурсу пошукових робіт кращими визнано роботи Зарудянської, Романовоселівської, Бодаківської, Стрийської, Черниховецької, Збарзької №3 загальноосвітніх шкіл І-ІІІ ступенів, Іванчанської загальноосвітньої школи І-ІІ ступенів та Збарзького районного комунального БДЮТ.

Слід відзначити спортивний клас Збарзької ЗОШ І- ІІІ ст.№1, який у 2011 році став переможцем обласних зональних змагань з футболу; команду Вищелуб'янської ЗОШ І-ІІ ст. за зайняте 1-ше місце в обласних змаганнях з волейболу серед загальноосвітніх шкіл І-ІІ ступенів та збірну команду району з волейболу також за зайняте 1-ше місце в обласних зональних змаганнях з волейболу серед загальноосвітніх шкіл І-ІІІ ступенів.

Велику роль у розвитку творчих здібностей учнівської молоді відіграють позашкільні навчальні заклади:

- районний комунальний будинок дитячої та юнацької творчості (дир.Стельмашук О.Я.)
- районна станція юних техніків із філіалом у смт.Вишнівець(дир.НапованецьП.М.)
- районна комунальна дитячо-юнацька спортивна школа (дир.Деяк В.В.). Позашкільною виховною роботою охоплено 1502 учні. Зокрема, на базі Залужанської, Гніздичненської ЗОШ І-ІІІ ст. працюють гуртки пішохідного туризму. На базі спортивного залу Залужанської ЗОШ І-ІІІ ст. працює гурток з вільної боротьби, Нижчелуб'янківської ЗОШ І-ІІІ ст., Синявської ЗОШ І- ІІ ст. працюють гуртки з легкої атлетики.

Творчо працює педагогічний колектив Збарзького районного комунального БДЮТ. Вся їхня робота спрямована на виховання національно - свідомої особистості, громадянина України, задоволення освітньо - культурних потреб вихованців. Слід

відмітити, що на більшості конкурсах вихованці Збараського районного комунального БДЮТ були відзначені відповідними нагородами.

Найголовнішим фактором, який визначає рівень роботи з обдарованими дітьми та учнівською молоддю є особистість вчителя. У навчальних закладах району працюють творчі педагоги, які надають багато уваги роботі з обдарованими школярами, підготовці учнів до результативних виступів на олімпіадах, конкурсах, спортивних змаганнях. За три останні навчальні роки 5 переможців, 6 призерів районних олімпіад та 2 переможці обласних олімпіад підготувала вчитель хімії Збараської ЗОШ І-ІІІ ст.№1 Охман Г.Я., 4 переможці, 3 призери районних олімпіад та 1 переможця обласної олімпіади вчитель історії Збараської ЗОШ І-ІІІ ст.№2 Багрій М. Т., 2 переможці, 1 призера районних олімпіад та 2 переможці обласних олімпіад вчитель математики Доброводівського технічного ліцею ім.О.Смакули Смакула М.М., 3 переможці обласних олімпіад підготував вчитель історії Раковецької ЗОШ І-ІІ ст. Божок Р.Д., по 2 переможці обласних олімпіад підготували вчитель географії Іванчанської ЗОШ І-ІІ ст. Довбуш Р.В., вчитель біології Бутинської ЗОШ І-ІІІ ст. Панонько В.М., вчитель хімії Збараської ЗОШ І-ІІІ ст.№2 Місюрик М.В. та вчитель фізики Збараської ЗОШ І-ІІІ ст.№1 Славута Б.Б. За результатами олімпіади з християнської етики у 2010-2011 н.році вчитель Залужанської ЗОШ І-ІІІ ст. Фарилюк О.Б. підготувала 5 переможців районного етапу та 1 переможця обласного етапу олімпіади.

Щорічно здобувають призові місця на конкурсах обласного та Всеукраїнського рівнів вихованці вчителя української мови та літератури Доброводівського технічного ліцею ім. О.Смакули Назар Марії Іванівни, а також на обласних конкурсах-захистах науково-дослідницьких робіт слухачі МАН таких керівників: Левицької М.А.(вч. історії Доброводівської ЗОШ І-ІІІ ст.), Барановської Т.І.(вч. біології Доброводівського технічного ліцею ім. О.Смакули), Денис Л.С.(вч. біології Збараської ЗОШ І-ІІІ ст.№2) та Марцинишин Н.Г. (вч.географії Збараської ЗОШ І-ІІІ ст. №2). Слід відзначити високий рівень професіоналізму вчителів фізичної культури Кузьми М.М., Сисака І. Р.(Збараської ЗОШ І-ІІІ ст.№1),Філика А.В.(Бутинської ЗОШ І-ІІІ ст.), Сов'яка В.В. (Кретівської ЗОШ І-ІІ ст.) які підготували переможців обласних змагань з футболу та волейболу.

Одним із шляхів стимулювання і підтримки обдарованої учнівської молоді є організація для них відпочинку та оздоровлення. Так за 2011 рік оздоровленням та відпочинком охоплено 67 талановитих і обдарованих дітей.

Вперше у 2011 році проведено районне свято вшанування переможців, призерів районних, обласних олімпіад, конкурсів, турнірів, спартакіад та інших заходів.

Варто зупинитись на питанні розвитку співпраці з міжнародними освітніми установами, фондами та організаціями, які залучають педагогів, дітей та учнівську молодь до соціальної компетентності й досвіду у сфері взаєморозуміння, толерантності.

В межах Проектів молодіжного розвитку, який реалізовує Корпус Миру США у Збараських ЗОШ І-ІІІ ст.№1, 3 та Вишнівецькій ЗОШ І-ІІІ ст. продовжується співпраця з представниками миру (волонтерами). У рамках Проекту налагоджено співпрацю педагогічного колективу Доброводівської ЗОШ І-ІІІ ст. з шотландськими колегами «Book

abroad».

Проте, в організації та проведенні роботи з обдарованими і здібними учнями мають місце і недоліки. Зокрема, в окремих освітніх закладах не проводяться попередні заходи щодо пошуку й відбору обдарованих учнів, відсутня система роботи з обдарованими дітьми, яка не простежується через річний плани роботи школи, виховні плани класних керівників, плани роботи психологів, педагогів-організаторів, плани роботи міжшкільних методичних об'єднань, гуртків.

Сьогодні проблемою для району є результативність участі учнів в обласному етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових навчальних дисциплін. Це вказує на недостатню системність у роботі з учнями з питань підготовки до Всеукраїнських учнівських олімпіад. Бажає кращого також організація і проведення шкільних предметних олімпіад. В багатьох випадках учні, які беруть участь в районних олімпіадах, мають низький рівень підготовки з навчального предмета. Хоча кадровий потенціал району є досить високим: із 967 вчителів району мають звання «вчитель - методист» 36 чоловік; «старший вчитель»-106 чоловік; вищу кваліфікаційну категорію - 269 чоловік; I категорію -245 чоловік. Проте причиною невідповідності кадрових можливостей та учнівської результативності є синдром « професійного вигорання» та неготовність педагогів до інноваційної діяльності та роботи з обдарованою молоддю.

Нещодавно було проведено районний етап Всеукраїнської учнівської експедиції “Моя Батьківщина-Україна» за 16 напрямками. До районного журі надійшли творчі роботи із 22 шкіл. Не взяли участі в жодному з напрямів експедиції 19 загальноосвітніх навчальних закладів, що свідчить про незадовільний рівень організації і проведення експедиції з учнями в навчальних закладах району. Окремі роботи представлені на конкурс не відповідали темі, в багатьох роботах допущено ряд змістовних, граматичних і навіть орфографічних помилок, значна частина представлених робіт не відповідала Положенню про даний конкурс. І таких прикладів можна навести багато. Все це говорить про те, що вчителі не проводять належної роботи з обдарованою учнівською молоддю по підготовці її до участі в різноманітних конкурсах.

Не створено адресної підтримки обдарованим дітям та учнівській молоді, які є переможцями районних, обласних олімпіад, конкурсів та інших заходів.

Сьогодні багато уваги приділяється організації профільного навчання. Визначено, що багатопрофільність - майбутнє сучасної школи. Однак дане питання в умовах сьогодення вирішується недостатньо. Організація належної роботи освітніх округів створила б умови для задоволення потреб у здобутті якісної освіти учнями шляхом розширення і поглиблення шкільного компоненту з використанням можливостей комп'ютерної техніки. У шкільному окрузі можна було б налагодити роботу міжшкільних предметних факультативів, курсів за вибором, де мали б змогу навчатись здібні і обдаровані учні під керівництвом досвідчених вчителів.

Вище відзначалось, що велика роль у розвитку творчих здібностей обдарованої та здібної учнівської молоді належить вчителю. Однак, ми не можемо сказати, що в районі

створено систему морального матеріального заохочення педагогічних працівників, учні яких стали переможцями районних, обласних, Всеукраїнських олімпіад, конкурсів, турнірів, спартакіад і інших заходів. Сьогодні ми не завжди можемо матеріально сприяти вчителю в питанні організації роботи з обдарованою учнівською молоддю. Часто учневі і вчителю треба затратити значні кошти навіть на оформлення учнівської роботи, яка подається на той чи інший конкурс.

Складно перебудувати систему освіти, але варто змінити ставлення педагога до обдарованої дитини, зняти існуючі бар'єри, що заважають розвитку її талантів.